

Milletlerarası Ticari Tahkim Kuruluşları

International Commercial Arbitration Institutes

Uğur Sayın (Turkish Supreme Court, Turkey)

Abstract

Because of exportation and importation of countries, the amount of commerce enlarged, therefore foreign agreements increased. Because of having different law systems of the countries the people, working on permanent investment and commerce wishes to have the suitable arbitration that they want. From this point of view, beginning from the year 1898, It has been worked on to develop contraptions do international authorized commercial court's duty. Then permanent arbitration council was established, Cenevre Convention, New York Convention was established, and the rules of international arbitration called UNCITRAL was constituted. The countries which are the contracting parties of these agreements, agreed that the implement of rules on their own domestic law systems. In addition, they delegated compulsory execution for these rules. Beside this, to organise the international commercial arbitration, countries and private institutes are founded arbitration institutes. Today there are hundreds of international commercial arbitration institutes, which are called as the same name of their city's, the most favorite and their working systems are explained.

1 Giriş

Yabancılık unsuru taşıyan ticari sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların yargı dışında barışçı yollar ile adil, tarafsız ve hızlı şekilde çözümü uluslararası ticaret için önemlidir. Yatırımcı sağlayacağı kazanç ile birlikte uyuşmazlık halinde yatırımlarının güvence altında olacağını bilmek ister. Finans kurumlarına bu güvenceyi sağlamak ve yatırımları ülkeye yönlendirmek isteyen devletler taraf iradesine dayanan Tahkim Kuruluşlarının oluşumu için Tahkim işleyişine en az müdahalede bulunacak şekilde yasal düzenlemeler yapmışlar, uluslararası anlaşmaları imzalamışlardır. Milletlerarası Ticari Tahkim kuruluşlarından bazıları inceleme konumuzu oluşturmaktadır.

2 Genel Olarak Milletlerarası Tahkim

Yabancı finans kurumunun hukuk kuralları ile güvence altına alınması devletlerin de yararına. Bu nedenle Uluslararası ticari uyuşmazlıkların yargı dışında çözülmesi için hakem (tahkim) usulü konusunda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Uluslararası anlaşmalar imzalanmıştır. Bu sözleşmelere taraf olan ülkeler tahkim kuruluşları tarafından verilen kararları kendi mahkeme kararları gibi uygulamak, infaz etmek zorundadırlar. Yargı dışı çözüm yolları içerisinde diplomatik yöntemlerde vardır. Ancak her zaman başarılı sonuç vermez.

Uluslararası Tahkim Kurallarının hukuki metin haline getirilmesi, 1899 ve 1907 La Haye Barış Konferansında gerçekleşmiştir. 1899 yılında aralarında Osmanlı İmparatorluğu'nun da bulunduğu, 26 devlet arasında, 61 maddeden oluşan, 1899 La Haye Sözleşmesi imzalandı. Uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde, Sürekli Tahkim Divanı'nın kurulması kararlaştırıldı. 1907 yılındaki Konferans ile kurallar genişletildi. Divan'da hakemlerin listesi ile tahkim kurulunun oluşturulması sistemi vardır. Divan devletlerarasındaki yada devlet ile kişi veya kurumlar arasındaki uyuşmazlıkların çözümünde en eski kuruluştur. Dostça girişim, arabuluculuk, araştırma, soruşturma ve uzlaştırma hizmetleri de sunar. Üç organı vardır. Bunlar, Yönetim konseyi, Uluslararası büro, Hakemler listesidir.

Çarlık Rusya'sı Uluslararası barış ortamının sağlanması için 1898 yılında konferans yapılmasını istedi. Bu çağrı aynı zamanda, Uluslararası ticari uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü konusunda başlangıç olmuştur.

Rus hükümeti, "ülkeler arasında silahlı çatışmaların önlenmesi amacıyla, mümkün olan hallerde, dostça girişim, arabuluculuk, ve gönüllü tahkimin kullanılmasının kabulü, bunların kullanım tarzları hakkında anlayış ve tek tip uygulamanın tesisedilmesini öneride bulundu. Bu şekilde tahkim uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde alternatif bir yol olarak ortaya çıktı.

Devletlerarasında Ticari Tahkimin gelişmesi, 21 Nisan 1961 tarihli, " Milletlerarası Ticari Tahkime ilişkin Avrupa Cenevre Konvansiyonu" ile başlamıştır. Bununla Milletlerarası Tahkimin teşkilatlanması ve en iyi şekilde işlenmesini sağlamak amaçlanmıştır.

1964 yılında yürürlüğe giren Cenevre Konvansiyonu, 10 maddeden oluşmaktadır. (Bunlar, Konvansiyon uygulama alanı, kamu tüzel kişilerinin tahkime tabi olma ehliyeti, yabancıların hakem olarak seçilmesi, hakem heyetinin oluşumu, hakem heyetinin görevsizliği itirazı, tahkim anlaşmasına rağmen mahkemeye müracaat ve bunun sonuçları, uygulanacak hukuk, hakem kararının gerekçeleri hakem kararının iptali ve son hükümleri düzenlemesidir.)

New York Konvansiyonu ise hakem kararlarının sonuçlarını düzenlemiştir. Tanıma ve tenfiz konusunda düzenleme getirilmiştir. Cenevre Konvansiyonunda tanıma ve tenfizden önceki aşama düzenlenmiştir.

Tahkim anlaşmasını yapan “kişilerin yerleşim yerlerinin ayrı ayrı ülkelerde olması ve sözleşmenin ticari iş olması halinde, tahkim usulü ve hakem kararı Cenevre Konvansiyonu hükümlerine bağlı olacaktır. Uyuşmazlığın hakemlerin önüne gelmesinden itibaren kararın verilmesine kadar Konvansiyon hükümleri uygulanır.

Taraflar ayrı bir tahkim sözleşmesi yapabilecekleri gibi, sözleşmelerine tahkim maddesi koyarak hakeme gidileceğini yazılı olarak kararlaştırabilirler.

Cenevre Konvansiyonu'nun (1/2.b md.), taraflar somut olay için seçilmiş hakeme (ad hoc tahkim) gidebilecekleri gibi kurumsal nitelikte oluşturulan daimi tahkim merkezlerine de başvurabilirler.

Milletlerarası Tahkim, “Yabancılık unsurunu taşıyan, ekonomik ve ticari uyuşmazlıkların hakemler vasıtasıyla çözümünü düzenleyen kurallardır. Bu incelemede, uyuşmazlıkların niteliği dikkate alınarak, Milletlerarası Tahkimde uygulanan kurallar, tahkimi organize edip uygulamayı denetleyen kurumlar yeralacaktır.

Devletlerarası anlaşmalara göre oluşturulan kurallar ile oluşturulan kurumlar nezdinde yürütülen tahkimde, devletlerarası uyuşmazlıklar Devletler Umumi Hukukuna göre çözümlenir. Bunun örneği, B.M bünyesinde bulunun Daimi Hakem Mahkemesi (The Permanent Court of Arbitration) dir.

Konusu ticari ve ekonomik menfaatler olan sözleşmelerden doğan anlaşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla kurulmuş tahkim kuruluşları da vardır. Bunlar ICSID (İnternational Center For Settlement Of Investment Disputes) ve WIPO gibi.

Bir kısım tahkimde, doğrudan sektör temsilcileri tarafından oluşturulan, hiçbir uluslararası anlaşmaya dayanmayan kurallara göre oluşturulan tahkim kurumları vardır. Bunlar, ICC (Milletlerarası Tahkim Odası), LCIA (Londra Milletlerarası Tahkim Mahkemesi) örnekleridir.

Milletlerarası Tahkim'in bir kısmı ise Muhtelif ülke devletleri ya da belirli sektör mensupları tarafından milli hukuk kuralları üzerine kurulan tahkim kuruluşları tarafından yerine getirilir. Çok sayıda tahkim kuruluşları vardır. Bunlara örnek, Avusturya Federal Ekonomi Odası Milletlerarası Tahkim Mahkemesi, Stockholm Tahkim Enstitüsü Hakem Mahkemesi, Rusya Federasyonu Ticaret Odası Milletlerarası Tahkim Mahkemesi sayılabilir.

Milletlerarası tahkimin bir kısmı ise, hiçbir kurumsal tahkim merkezinin denetimine tabi olmaksızın, tarafların aralarında düzenledikleri kurullara ya da atıfta buldukları kurallara göre yürütülür.

Birinci sırada açıkladığımız, Devletlerarası anlaşmazlıkların çözümünde uygulanan tahkim ile inceleme konumuzu oluşturan, konusu yabancılık unsuru taşıyan, ekonomik ve ticari uyuşmazlıkların çözümünde uygulanan tahkimi ayırmak için, Milletlerarası Ticari tahkim olarak açıklamak daha doğru olacaktır.

3 Tahkim Türleri

Tahkim, Ad Hoc Tahkim ve Kurumsal Tahkim olarak iki şekilde incelenebilir. Kurumsal tahkim, bir tahkim kurumunun önceden belirlenmiş kurallarına göre uygulanan onun gözetimindeki tahkimdir. Ad Hoc tahkimde ise, tamamen tarafların iradesine göre oluşturulan tahkim söz konusudur.

3.1 Ad Hoc Tahkim

Ad Hoc tahkimde, tarafların kaleme aldığı ya da uygulanmasını istedikleri belirli kurallara göre, tarafların yetkilendirdikleri hakemler tarafından tahkim yerine getirilir. Kurumsal tahkimin bürokratik engelleri gibi sebepler Ad Hoc tahkimin tercih nedeni olmakta, Devletler ve Kamu Kurumları uyuşmazlıklarında Ad Hoc tahkimi tercih etmektedirler.

Ad Hoc tahkimde, yerel tahkim kurallarına tabi olmadan, Milletlerarası kurallara göre tahkimin yürütülebilmesi için BM, Milletlerarası Tahkim Hukuku Komisyonu (UNCİTRAL) tahkim kuralları getirmiştir. Ad Hoc tahkim yolunu seçen taraflar yapacakları bir düzenleme ile UNCİTRAL'ın 1976 tarihli Tahkim kurallarının uygulanmasını isteyebilirler. Dünyada kabul gören yaygın olarak kullanılan UNCİTRAL kuralları ad hoc tahkimde kullanılmak için düzenlenmiştir. Bu tahkim kurallarına göre belirli bir kurum tarafından izleme, denetim yapılmaz. Sadece tahkim uygulamasına rehberlik edilir.

3.2 Kurumsal Tahkim

Ticari Sözleşmelerde taraflar, uyuşmazlık halinde ne yapılması gerektiği hususlarında ayrıntılı düzenleme yapmazlar. Uluslararası sözleşmelerde genellikle uyuşmazlık halinde, Tahkim usullerini tüm ayrıntıları ile düzenleyen, denetleyen, teknik ve idari organizasyona sahip daimi hakem mahkemeleri tercih edilmektedir. Ticaretle uğraşanlar tarafından bu mahkemelerin kuralları ve kararları hareket tarzı bilinmektedir. Bu da ticari hayatta güven sağlayıcıdır.

Bu merkezlerin bazıları, Meslek Odaları ve Birliklerine bağlı olduğu için bu Oda ve Birliklere bağlı olan tacirler arasında farklı etkileri vardır. Bu nedenle tercih edilmektedir. Bugün dünyada tahkim hizmeti veren yüzlerce tahkim Merkezi bulunmaktadır.

4 Kurumsal Tahkim Merkezleri

Bu tahkim merkezlerinin bir kısmı, özel kişilerce kurulmuş bu kısmı, uluslararası anlaşmalar uyarınca oluşturulan örgütler tarafından bir kısmı, devletler ve bir kısmı da Ticaret Sanayi Odaları, Üniversiteler, Meslek ve Sektör Mensupları tarafından kurulmuştur.

4.1 ICSID

Bu kuruluş Dünya Bankası tarafından “Devletler ile Diğer Devlet Vatandaşları arasındaki Yatırım uyuşmazlıklarının Halline Dair Anlaşma” ile kurulmuş olup, 1966 da yürürlüğe girmiştir.

Dünya Bankasının Washington’daki bürosunda Yatırım uyuşmazlıklarının çözümü için faaliyet gösterir.2011 itibariyle 157 Devlet, bu anlaşmaya taraf olmasına rağmen, Yatırım Sözleşmelerinde ICSID hakemliği çok tercih edilmemektedir. Ancak son yıllarda, yapılan Uluslararası Yatırım Anlaşmalarında, ICSID hakemliği taraflarca kabul edilmektedir. ICSID’E göre 2011 yılı itibariyle bu anlaşmaların sayısı 4673’den

ICSID Konvansiyonu’nun 47. maddesine göre Merkez ihtiyati tedbir kararı verebilir. ICSID Kararları kendi sistemine göre kesinleştiğinde taraf devletlerin iç hukukuna göre cebri icra kuralları ile doğrudan icra edilebilir.ICSID, İdari Konsey, Sekreteryası ve Paneller olmak üzere üç birimden oluşur. Paneller kendi arasında, arabulucular ve hakemler olarak ikiye ayrılmıştır.ICSID bütün dünya ülkelerine açıktır.Dünya Bankasına ve IMF’ye üye olmak gerekmez.

ICSID tahkimi yatırımcı ile ev sahibi ülkenin menfaatleri arasında bir denge kurulacak şekilde düzenlenmiştir. Hakem mahkemesinin tarafların iradesine göre oluşturulması prensibi burada da geçerlidir. Menfaat eşitliği prensibi ile güvensizlik giderilmiş, bir devlete karşı onunla eşit mücadele yapacağı bir ortam sunulmuştur.ICSID arabulucu ya da hakem olarak tahkime katılmaz. Taraflara, hakemlerini serbestçe seçme imkanını sağlayan özel nitelikli kişilerden oluşan panellere sahiptir.Konvansiyona üye olma tek başına ihtilafı konvansiyonda çözme yükümlülüğü doğurmaz.Ancak bazı devletler, merkezin yetkisine tabi tutmadıkları ihtilafı bildirmişlerdir.Türkiye’deki taşınmazların mülkiyeti ile ilgili uyuşmazlıklar ICSID’e götürülemez.

ICSID tahkimine gidilebilmesi için taraflardan birisinin devlet, diğerinin ise Konvansiyon’a taraf diğer devlet vatandaşı olması gerekir.Uyuşmazlığın yatırımdan kaynaklanması gerekir. Yatırım, geniş anlamı ile yorumlanmak gerekir. Uzun süreli işler (imtiyaz sözleşmeleri gibi)olmalıdır. Geçici, bir defaya mahsus işler kapsama girmez.

Hakem kurulu, oy çokluğu ile karar verir.Verilen karara karşı taraflar, kararın yorumunu (md.50), yeni maddi vakıaların ortaya çıkması nedeniyle kararın yeniden gözden geçirilmesini (md.51), belirli sebeplerin varlığı halinde kararın hükümsüz kılınmasını (md.52) isteme hakları vardır.

4.2 WIPO - Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Tahkim Mahkemesi

1883 tarihli “Sınai Mülkiyetin Korunmasına Dair Paris Konvansiyonu” ile sınai mülkiyet alanında ilk uluslararası düzeyde koruma getirilmiştir.WIPO, 14 Temmuz 1967’de bir anlaşma ile kurulmuş, BM’nin uzman kuruluşlarından birisidir.

WIPO, Fikri Mülkiyete ilişkin eserlerin uluslararası düzeyde korunması için uluslararası anlaşmaların yapılmasında yardımcı olmaktadır.

1994 yılında, Cenevre’de “Tahkim ve Uzlaştırma Merkezi” kurulmuştur. Bu tahkim ve uzlaştırma merkezinin amacı, Patent, marka, know-how, yazılım lisansı sözleşmeleri gibi sınai ve fikri mülkiyete, internet alan adlarına ilişkin tescil ve ihlallerden çıkan ticari uyuşmazlıklarda tahkim hizmeti sunmaktadır. Özel kuralları vardır.

Taraf iradesi burada da geçerlidir.Tarafların uyuşmazlığın hallini WIPO ya götürmek konusundaki iradelerinin bulunması gerekir.WIPO’ ya gidebilmek için, anlaşmaya taraf devletin vatandaşı olunması gerekmez.WIPO’da 70 ülkeden oluşan 1000 hakem listesi mevcuttur. Taraflar bu listeden hakemlerini seçebilirler. Bu liste dışından da seçim yapmak mümkündür.

WIPO tahkiminde iki ayrı tahkim usulü vardır.Normal tahkim ve hızlandırılmış tahkim.Normal tahkimde hakem tarafından 9 ayda verilecek karar, hızlandırılmış tahkimde 1 hakem tarafından en fazla 3 ayda verilir.Tahkim yerini taraflar serbestçe belirler.Hakem kararları New-York konvansiyonuna göre icra edilir.

4.3 ICC - Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi

Milletlerarası Ticaret Odası 1919 yılında uluslararası ticareti geliştirmek amacıyla, dünya özel sektörü tarafından Paris’te kurulmuştur.Özel nitelikte bir kuruluştur.

MTO, uluslararası ticari ve ekonomik uyuşmazlıkları tahkim yolu ile çözümünü organize etmek için 1923 yılında “uluslararası ticaret odası tahkim divanı ismi ile bir mahkeme oluşturdu. Bu tahkim mahkemesi doğrudan ihtilafı çözen daimi bir hakem mahkemesi değildir. MTO tahkim kuralları ile tarafların yada mahkemenin belirlenmesine göre dünyanın neresinde olursa olsun tahkim usulünü organize etmektedir. Hakem heyeti, taraflarca yada verdikleri yetki ile Divan tarafından oluşturulur.

1.Ocak. 2012’de yeniden düzenlenen Tahkim Tüzüğü uygulanmaktadır. Tüzükte, hakem seçimi, müracaat usulü, cevap, karşı dava süreleri, tahkim masrafları, hakem ücretleri, uygulanacak hukukun tespiti, tahkim

yerinin belirlenmesi, tahkim süresi, karar nisabı, tebliğ, kesinleşme gibi tüm hususlar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

MTO'de tahkim usulü 5 aşamadan ibarettir. Tahkim talebinin sunulması, hakemleri seçimi, dosyanın sekreteryaya tarafından hakeme tevdi ve görev belgesi düzenlenmesi, esastan inceleme. Görev belgesinin düzenlenmesinden sonra 6 ay içinde karar tasarısı Divan'a sunulur. Süre uzatılabilir Hakemler davanın esasını tarafların seçtikleri hukuka göre çözerler. Taraflar seçim yapmamışsa, hakemler uygun buldukları hukuka göre çözüm bulurlar. İhtiyati tedbir kararı verilebilir (md 28). Son aşama, MTO Tahkim Divanının, hakem karar taslağını incelemesi. Karar verme özgürlüklerini etkilemeden, şekil değişiklikleri yapılması için ve bazı noktalarda hakemlerin dikkatini çekebilir, tavsiyede bulunabilir (md 33). Verilen kararların, şekil ve esas bakımından geçerliliği ve etkinliğini sağlamaya yöneliktir.

Divan tarafından onaylanan ve hakemlerin imzasını taşıyan karar, sekreteryaya tarafından masrafları alındıktan sonra tebliğ edilir. Taraflar MTO tahkim kurallarını seçmekle, bu karara derhal uyup icra etmeyi temyiz ve itiraz yoluna başvurmadan feragat etmeyi kabul etmiş sayılırlar (md. 34).

4.4 SPICAC - Petersburg Uluslararası Ticari Tahkim Mahkemesi

1997 yılında faaliyete geçmiştir. Petersburg şehrinde ticaret odası tarafından kurulmuş, bağımsız tahkim kuruluşudur. UNCITRAL kurallarından etkilenecek hazırlanmış Rusya hukuk kurallarına göre tahkim yönetilir. Rus ve yabancıardan oluşan hakem listesi vardır. Taraflar hakem sayısını, uygulanacak dili, uygulanacak hukuku serbestçe seçebilirler. Hakem kararlarına itiraz yolu açıktır, sınırlıdır.

4.5 LCIA - Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi

İngiliz hukukuna göre, kâr amacı gütmeyen ve ortakları taahhütleri ile sınırlı sorumlu olan bir şirket modelinde kurulmuştur. Uluslararası tahkimlerde ICC'den sonra en çok tercih edilen Uluslararası tahkim kuruluşudur.

Bir uyuşmazlıkta, LCIA'nın seçilmesi, zorunlu olarak tahkimin LCIA kurallarına tabi olacağı anlamına gelmez. Taraflar UNCITRAL tahkim kurallarına göre de davanın görüleceğini kararlaştırabilirler. Bu durumda LCIA, hakem seçimi ve tahkim prosedürünün idaresinde rol oynar. Bir başkan, dört başkan yardımcısı ve 25 kurul üyesinden oluşan yönetim kurulu tarafından idare edilmektedir.

01.01.1998'de revize edilen kurallar, Anglosakson ve Kıta Avrupası Tahkim Hukuklarının Sentezi niteliğindedir. LCIA yönetim kurulunun, doğrudan tahkime müdahalesi yoktur. Tahkim hakem tarafından yürütülür. İngiltere dışındaki faaliyetlerini dünyanın çeşitli bölgelerinde oluşturduğu Konseyleri aracılığı ile gerçekleştirir. Avrupa, Kuzey Amerika-Latin Amerika- Güneydoğu Asya-Afrika konseyleri vardır.

4.6 ICAC - Rusya Federasyonu Ticaret ve Sanayi Odası Uluslararası Tahkim Mahkemesi

1932 yılında SSCB Ticaret ve Sanayi Odası Tahkim Mahkemesi olarak kurulmuştur. Bugün uygulanan Tahkim Kuralları, 01.05.1995 tarihinde yürürlüğe giren Rusya Federasyonu Sanayi ve Ticaret Odasınınca onaylanan kurallardır. Rusya Federasyonu Ticaret ve Sanayi odasından bağımsızdır, geniş bir hakem listesi vardır. Taraflar bu liste dışından da hakem seçebilirler.

ICAC Başkanı tahkim davasında raportörü belirler, bu raportör hukuki bakımdan tahkime nezaret eder. Merkez Moskova olmasına rağmen, talep ve masraf karşılanması halinde, Moskova dışında da duruşma yapılabilir.

Yargılama süresi, tahkim mahkemesinin oluşumundan itibaren 180 gündür. Mahkeme tarafların seçtiği maddi hukuku uygular. Taraflar hukuk seçimi yapmamışsa, maddi hukuk Rusya Federasyonu Kanunlar ihtilafı kurallarına göre belirlenir. Mahkeme ticari örf adeti de dikkate alır. Taraflar tek hakemde anlaşamazlarsa, mahkeme heyeti üç hakemden oluşur.

4.7 VIAC - Avusturya Federal Ekonomi Odası Uluslararası Tahkim Merkezi

Avusturya Federal Ekonomi Odası tarafından Viyana'da kurulmuştur. Tahkim ve uzlaştırma kuralları, 01.07.2006'da yürürlüğe girmiştir. Tahkim prosedürü Viyana'daki Merkez ofiste yürütülür. Viyana dışında da yürütülmesine karar verilebilir. Taraflar hakemlerini serbestçe belirlerler. Liste dışından da hakem belirlenebilir.

4.8 SCC INSTITUTE - Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü

Sovyetler döneminde doğru batı arasındaki Ticaret ve ekonomik sözleşmelerden doğan tahkimlerde kullanılmakta idi. 1977 tarihli anlaşma ile ABD-SSCB Merkezli şirketler arasındaki sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözülmesinde SCC İnstitute öngörülmüştür. SSCB'nin dağılmasından sonrada tercih edilmiştir.

Türkiye ile Rusya arasında imzalanan yatırımların teşviki ve korunması anlaşmasında Enstitü Tahkim Mahkemesi olarak kararlaştırılmıştır.

Stockholm ticaret odası tarafından kurulmuştur. 1917'den buyana faaliyetlerini sürdürmektedir. Uluslararası tahkim faaliyeti ile birlikte, hızlandırılmış tahkim, ara buluculuk, sigorta tahkim faaliyetleri de vardır. Odadan bağımsız olarak çalışır. Doğrudan tahkimde görev almaz sadece tahkim prosedürüne nezaret eder. Tahkim kuralları, 2007 yılında yenilenmiştir.

Taraflar hakem sayısı belirlemediyse tahkim heyeti üç hakemden oluşur. Tahkim talebinin sunumundan itibaren 6 ay içerisinde karar verilmesi gerekir. Süre uzatılabilir (md 37). Hakem kararı verildiği anda kesin ve bağlayıcıdır. İtiraz yolu yoktur.

4.9 AAA-Amerika Tahkim Odası

Merkezi New York'ta bulunan, Uluslararası uyuşmazlık çözüm merkezi ICDR, 1997 yılında kurulmuştur. 01.06.2009'da revize edilen tahkim kuralları AAA geçerlidir.

AAA'nın Uluslararası tahkim kuralları, karışık ve detaylı Amerikan usul Hukuku kurallarından ayrıdır. Diğer tahkim merkezlerinin kurallarına benzer. Kıta Avrupa hukuk kurallarına benzemektedir. Taraflar hakem sayısını belirlemediyse, kural olarak tek hakem atanır.

4.10 GAFTA -Hububat ve Yem Ticaret Birliği Tahkim Mahkemesi

Hububat ve yem ticareti yapan tacirler tarafından Londra'da kurulmuştur. Birlik bünyesinde bir tahkim mahkemesi vardır. Tahkim kuralları, 1 Temmuz 2007'de yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası hububat, yem ve tohum ticareti yapanlar, Birliğin formüle edilmiş sözleşmesini kullanmaları halinde, uyuşmazlıklar GAFTA tahkim mahkemesince, 125 numaralı kurallara göre karara bağlanır.

Tahkim yeri İngiltere'dir. Taraflarca düzenleme yapılmamışsa, İngiliz tahkim kuralları uygulanır. Kural olarak 3 hakemden oluşur. Taraflar tek hakem belirleyebilirler. Kararlar bağlayıcıdır. Taraflar dilerse, birlik nezdinde 30 gün içerisinde temyiz incelemesine başvurabilirler. Bu durumda karar temyizden sonra bağlayıcı hale gelir.

4.11 FOSFA- Sıvı ve Hayvansal Yağ ve Tohum Bilirlikleri Federasyonu Tahkim Mahkemesi

Bu sektörde faaliyet gösteren tacirler tarafından Londra'da kurulmuştur. Formül sözleşmeleri vardır. Bu sözleşme ile atf yapılması halinde Birlik nezdinde bulunan Tahkim Mahkemesi yetkilidir. Kararlarına karşı temyiz yolu açıktır. Ücretler harcanan mesaiye göre belirlenir.

4.12 Refine Şeker Birliği Tahkim Mahkemesi

Bu sektörde çalışan tacirler tarafından, 08.01.1891'de kurulmuştur. Merkezi Londra'dır. Formüller sözleşmeler ile şeker alım satımını düzenleyen genel şartlar belirlenmiştir. Diğer tahkim kurumlarından farklı olarak tahkim, doğrudan Birlik tarafından yürütülmektedir. Birlik tahkim sistemi, tipik bir mesleki tahkim kurumudur. Kaybeden taraf karar gereğini yirmi sekiz gün içerisinde yerine getirmek zorundadır.

5 Sonuç

Finans kuruluşları ve devletlerin imzaladıkları ekonomik ve ticari nitelikteki sözleşmelerin uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların çözümü için her devletin içinde değişik nitelikte ulusal ve uluslararası tahkim kurumları oluşturulmuştur. Uluslararası Tahkim Kuruluşlarının büyük bir kısmı doğrudan tahkim işine müdahil olmazlar. Sadece tahkim kurallarını belirleyip, uzman, deneyimli hakem listesi sunarak, tahkim prosedürünü uygulatırlar. Tahkim kurumunu tercih eden taraflar bu karara uyacaklarını da taahhüt etmiş olurlar. Bu kuruluşlar aynı zamanda milletlerarası ticaret mahkemesi görevi yerine getirirler.

Kaynakça

- Akıncı Z., 2007 Milletlerarası Tahkim, 798 s.
- Erdoğan, F., 2004. Uluslararası Hukuk ve Tahkim, 420, s.
- Nomer, E. ve Ekşi, N. ve Gelgel Öztekin, G., 2013. Milletlerarası Tahkim Hukuku, 167 s.
- Nomer, E. ve Ekşi, N. ve Gelgel Öztekin, G., 2008, Milletlerarası Tahkime İlişkin Mevzuat ve Anlaşmalar, 650. s.